

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра педагогіки музичної освіти і виконавського мистецтва

Бокшо Оршоля Андріївна
«ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ДО
НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ФОЛЬКЛОРУ»
Дипломна робота
Освітній ступінь «Магістр»

Науковий керівник:

к. пед. н., доцент Качур М. М.

Допустити до захисту:

завідувач кафедри педагогіки музичної
освіти і виконавського мистецтва

д. пед. н., професор Попович Н.М.

«___» _____ 2019 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра педагогіки музичної освіти і виконавського мистецтва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до дипломної роботи
Освітнього ступеня «Магістр»
на тему: «ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ДО
НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ ФОЛЬКЛОРУ»

Виконавець: студентка 2 курсу, групи ММ-2м
спеціальності 025 Музичне мистецтво
Бокшо Оршоля Андріївна

Керівник: Качур М.М

Рецензент: Степанова Л. П.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	10
1.1. Психолого-педагогічні передумови формування естетичного інтересу молодших школярів до національного мистецтва.....	10
1.2. Український дитячий фольклор як засіб формування естетичного інтересу до національного мистецтва в учнів молодшого шкільного віку.....	34
Висновки до першого розділу.....	45
Розділ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	48
2.1. Ступінь використання дитячого фольклору у програмах з музичного мистецтва у початковій школі.....	48
2.2. Стан проблеми формування естетичного інтересу до національного мистецтва молодших школярів засобами українського дитячого фольклору.....	57
2.3. Дослідно-експериментальна робота по впровадженню українського дитячого фольклору у процес формування естетичного інтересу молодших школярів до національного мистецтва.....	73
Висновки до другого розділу.....	87
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91
ДОДАТКИ	108

ВСТУП

У законі України «Про освіту» задекларовано, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого вибору, збагачення інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями. На теренах Нової української школи галузь початкової освіти зазнала суттєвих змін. Відповідно до чинного державного стандарту початкової освіти й типових освітніх програм загальної середньої освіти [131, 132, 133], мета навчання мистецтва у сучасній українській школі передбачає всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва, плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових мистецьких, предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті [133, с.44]. За таких умов виникає необхідність організації цілеспрямованого педагогічного впливу на процес формування естетичних смаків та інтересу до національного мистецтва в учнів молодших класів засобами фольклору, оскільки народна творчість є невичерпним джерелом пізнання історії рідного народу, скарбницею його духовності, національного характеру і світогляду, важливим засобом народної педагогіки; це висока і єдина школа національного світосприймання, специфічна духовна скарбниця, засоби впливу якої на емоції, почуття і розум дитини є невичерпними.

Про особливу виховну цінність, що несуть в собі народна творчість та дитячий фольклор, наголошували корифеї вітчизняної педагогіки Г. Ващенко, І. Огієнко, О. Духнович, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський. Вони підкреслювали, що педагогічний вплив народних звичаїв та обрядів на формування особистості дитини неперевершений. У народних звичаях та обрядах вбачали загальнолюдські цінності, розглядаючи національні

здобутки українського народу як складову золотого фонду загальнолюдської культури, Б. Грінченко, П. Куліш, І Нечуй-Левицький, І Франко, Т. Шевченко та інші прогресивні представники українського народу. До музичного фольклору, як важливого засобу виховання та навчання дітей, зверталися чимало відомих музикантів і педагогів, сучасних дослідників (В. Верховинець, А. Іваницький, Ф. Колеса, М. Лисенко, Я. Степовий, К. Стеценко, М. Леонтович, З. Жофчак, О. Ростовський).

На сучасному етапі розвитку музично-педагогічної науки окремі аспекти виховання учнів на національних культурних традиціях українського народу розглядаються у дослідженнях А. Бойко, Р. Дзвінки, О. Дубасенюк, П. Ігнатенко, Ю. Руденко, В. Попружного, Г. Шевченко.

Дослідження, пов'язані з формуванням естетичного інтересу до національного мистецтва у молодших школярів ще не дістали повного висвітлення у науковій, психолого-педагогічній та методичній літературі. Аспекти даної проблеми частково розкриті у наукових працях Н. Шаварської, Н. Сулаєвої, Ю. Мандрик, Л. Бабенко. Проблема виховання естетичної культури школярів знаходить своє відображення у наукових працях І. Зязюна, Н. Миропольської, Л. Хлебнікової, етнохудожнього та етнокультурного виховання – Н. Ганнусенко, Т. Гавлітіної, О. Киричук, Л. Маєвської, Т. Самойленко, Л. Масол, Т. Мацейків.

Зазначимо, що українська народна творчість і, зокрема, дитячий фольклор є природним стимулюючим фактором естетизації навчально-виховного процесу в сучасній українській школі. Цілеспрямоване використання дитячого фольклору, як засобу естетичного впливу, являє собою основу формування естетичного інтересу в учнів молодшого шкільного віку до національного мистецтва. У процесі залучення учнів до різних видів фольклорно-виконавської та художньо-креславної діяльності відбувається знайомство з народними традиціями, звичаями і обрядами, кращими зразками дитячого фольклору – національною спадщиною українського народу, вивчення і збереження якої вагомо впливає на

формування естетичної культури особистості, збагачення її художньо-естетичного досвіду.

Таким чином, актуальність зазначеної проблеми, її теоретична та практична значимість зумовили вибір теми магістерської роботи «Формування естетичного інтересу в учнів до національного мистецтва засобами фольклору».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність використання українського дитячого фольклору у формуванні естетичного інтересу до національного мистецтва дітей молодшого шкільного віку

Об'єкт дослідження – процес музично-естетичного виховання учнів початкових класів.

Предмет дослідження – український дитячий фольклор як засіб формування естетичного інтересу у молодших школярів до національного мистецтва.

Відповідно до мети передбачено вирішення наступних завдань:

1. Дослідити стан досліджуваної проблеми у науковій, психолого-педагогічній та методичній літературі, висвітлити психолого-педагогічні передумови та особливості формування естетичного інтересу в учнів молодшого шкільного віку до національного мистецтва засобами дитячого фольклору;

2. Вивчити педагогічні можливості українського дитячого фольклору як засобу формування естетичного інтересу в учнів молодшого шкільного віку до національного мистецтва та практику його застосування у змісті початкової освіти;

3. Висвітлити ступінь використання дитячого фольклору у діючих програмах з музичного мистецтва у початковій школі, охарактеризувати його значення у вихованні та розвитку особистості молодшого школяра;

4. Визначити критерії та показники, виявити рівні сформованості естетичних інтересів у молодших школярів до національного мистецтва на засадах дитячого фольклору;

5. Розробити та експериментально апробувати форми, методи та прийоми формування естетичного інтересу молодших школярів до національного мистецтва засобами дитячого фольклору.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: філософські концепції розвитку та модернізації змісту освіти в Україні (В. Кремінь, В. Андрущенко, І. Зязюн, С. Клепко), концептуальні засади розвитку загальної мистецької освіти (О. Рудницька, Н. Миропольська, Л. Масол, О. Комаровська), нормативні державні документи (Закон України «Про освіту» (2017), Концепція художньо-естетичного виховання, Державний стандарт початкової освіти та типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: початкова школа (2018р.), наукові праці та спеціальні дослідження процесу художньо-естетичного виховання школярів (Б. Брилін, О. Олексюк, Г. Падалка, Т. Цибар, В. Рагозіна, Е. Печерська, О. Ростовський, Л. Хлебнікова, О. Лобова, М. Качур, О. Гайдамака, І. Гадалова, Л. Аристова), положення особистісно-орієнтованого підходу (І. Бех, С. Горбенко), поліхудожнього навчання та виховання особистості (Л. Масол, О. Отич, О. Щолокова).

Методи дослідження. Розв'язання поставлених завдань здійснювалось із використанням взаємодоповнюючих загальнонаукових методів теоретичного та емпіричного дослідження, які забезпечили можливість комплексного пізнання предмета дослідження:

теоретичні: теоретичний аналіз і синтез психолого-педагогічної літератури, наукових та мистецтвознавчих джерел з означеної проблеми для уточнення категоріального апарату дослідження; порівняння, систематизація, класифікація, узагальнення теоретичних та експериментальних даних;

емпіричні: педагогічне спостереження, анкетування, бесіди, усне опитування, експериментальна робота, методи математичної статистики.

Практичне значення дослідження полягає в апробації форм, методів та прийомів формування естетичного інтересу в учнів молодшого шкільного віку до національного мистецтва на засадах дитячого фольклору, можливостей використання результатів дослідно-експериментальної роботи у процесі

музично-естетичного виховання молодших школярів, зокрема на заняттях з музичного мистецтва та у позакласній музично-виховній роботі.

Експериментальною базою дослідження стала Чомонинська ЗОШ I-III ступенів Мукачівської районної ради. Дослідження проводилося в умовах навчально-виховного процесу з дітьми молодшого шкільного віку, а саме учнями 3-х класів. Для перевірки стану досліджуваної проблеми експериментальна робота проводилась на уроках музичного мистецтва, у різних формах позакласної музично-виховної роботи.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась відповідно до поставлених завдань і включала три етапи:

на першому етапі здійснено аналіз наукової, мистецтвознавчої та психолого-педагогічної літератури з обраної проблеми, з'ясовано значення дитячого фольклору у вихованні та розвитку особистості молодшого школяра, у формуванні національної самосвідомості та естетичного інтересу дітей до національного мистецтва засобами фольклору; визначено методологічні та теоретичні основи дослідження, його об'єкт, предмет, мету і завдання, розроблено критерії та показники для виявлення рівнів сформованості естетичного інтересу дітей до національного мистецтва засобами фольклору;

на другому етапі було досліджено та проаналізовано стан обізнаності учнів 3-х класів з дитячим фольклором, зразками музичної творчості українського народу, прояву зацікавленості його вивчення та виконання як мотивації естетичного інтересу молодших школярів до пізнання національного мистецтва; розроблено методичні засади формування естетичного інтересу у молодших школярів до національного мистецтва засобами фольклору;

на третьому етапі експериментально перевірено ефективність розроблених методичних підходів формування естетичного інтересу у молодших школярів до національного мистецтва засобами фольклору; проведено порівняльний аналіз результатів експериментального дослідження. На основі аналізу, узагальнення і систематизації отриманих даних було підведено підсумки та обґрунтовано висновки.

Структура та обсяг дослідження. Дипломна робота складається із вступу, двох розділів, висновків до першого та другого розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, який містить 144 позиції. Загальний обсяг роботи – сторінок, з них – сторінок основного тексту. Робота містить 6 таблиць та додатки.

Висновки до першого розділу

Звернення до національної культури та надбань українського народу з метою формування національної свідомості та виховання особистості має глибокі історичні корені. Проблема використання фольклору у формуванні естетичних інтересів дитини є актуальною і стосується як кожної людини, родини, так і освітнього закладу. Однак, у сучасній практиці виховання дітей спостерігається неабияка пасивність щодо використання засобів дитячого фольклору, дотепність, щирість, відвертість та душевність якого не може не залишити слід у душі дитини. Доцільність його використання у вихованні підростаючого покоління підтверджена віковою практикою. Ці перлини народної мудрості, створені українським народом, є підґрунтям, на якому зросла народна педагогіка, дидактика, на який спирається сучасна педагогічна наука.

Значення фольклору у формуванні духовного світу особистості дитини розкрито у працях вітчизняних педагогів – корифеїв педагогічної науки – К. Ушинського, В. Сухомлинського, С. Русової, мистецтвознавців – А. Іваницького, Л. Корній, О. Костюка. Вони наголошували на необхідності глибокого вивчення народного мистецтва, на важливості дослідження його природи і специфічних рис, на аналізі його взаємозв'язку з історією суспільства. На виховне значення народної спадщини, особливо пісенно-обрядової, вказували видатні педагоги-композитори М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко, Я. Степовий, В. Верховинець, які у своїй творчості та практичній педагогічній діяльності спиралися на народні мистецькі традиції.

Сучасне вивчення та аналіз змісту і специфіки виховного досвіду в різних історичних періодах свідчать, що кожен народ, маючи свою культурну самобутність, по-своєму організовував навчання та виховання дітей, вдаючись до найрізноманітніших прийомів та методів виховання відповідно до національних та релігійних традицій. У зв'язку з цим важливо підкреслити думку вченого-фольклориста, мистецтвознавця А. Іваницького, який відзначав, що «фольклор, якщо брати широко, складається не тільки із видів народного

мистецтва, але увібрав естетичний, моральний, правовий, світоглядний досвід сотень поколінь» [59].

Духовні потреби сучасної особистості знаходять вияв у поступовому зростанні інтересу до фольклорної спадщини українського народу, яка нині відкривається новими гранями, у зверненні до культурних народних надбань як невичерпної духовної скарбниці, котра живила багато поколінь. Використання фольклору у системі музично-естетичного виховання через залучення до шкільних програм яскравих і високохудожніх зразків дитячого фольклору сприяє наближенню учнів до сформованих протягом віків уявлень про красу й гармонію навколишнього світу, сутність людини, моральні цінності та кращі якості особистості – добро, справедливість, працелюбність, любов до ближнього. У фольклорі відображені естетичні й етичні ідеали, історія, філософія, психологія, дидактика – вся ціннісна система культурної спадщини українського народу, що передається з покоління у покоління, тому він виступає природним підґрунтям для загального музично-естетичного розвитку особистості, для формування в учнів естетичного інтересу до національного мистецтва. Вивчення фольклору в школі допомагає учням відчувати й усвідомити гордість за приналежність до своєї нації. Діти починають спілкуватися рідною мовою, в них з'являється бажання вивчати історію України, її культуру; пробуджується інтерес і любов до народної пісні, у якій захоплює благородство вчинків українців, прояв гуманності та інші високі моральні якості українського народу.

Висновки до другого розділу

Концепція розвитку музичної освіти школярів у сучасній українській школі базується на основі опанування української національної культури, що полягає у ставленні до народних творчих надбань, зокрема музичного фольклору, як невід'ємної частини духовного життя українського народу; у визнанні провідної ролі фольклору в музичному вихованні дітей; у зверненні до народної музичної творчості через призму її життєвих зв'язків з духовним, матеріальним, практичним світом людини; у розгляді українського музичного фольклору в діалектичній єдності з фольклором інших народів; у вивченні професійної музики через призму її фольклорних джерел; у розкритті естетичного змісту народної музики на основі осягнення школярами суті й особливостей музичного мистецтва [109, с.179].

Результати проведеної дослідно-експериментальної роботи з формування естетичного інтересу в учнів молодших класів до національного мистецтва засобами дитячого фольклору дозволили одержати об'єктивні дані, які характеризують стан, тенденції та перспективи цього процесу. У формуванні ціннісних інтересів особистості дитини беззаперечно важливим є молодший шкільний вік. У цей важливий період закладаються загальнолюдські моральні якості підростаючого покоління, основи поведінки, шанобливого ставлення до людей, природи, дійсності. Саме тому важливо у молодшому шкільному віці зробити все, щоби школярі полюбили звичаї та обряди свого народу, відчували красу народних пісень, ігор та забавлянок, пізнали велич українського фольклору, з якого починається пізнання учнями національного мистецтва.

Аналізуючи стан досліджуваної проблеми, досвід роботи учителів початкових класів та вчителів музичного мистецтва, ми дійшли висновку про необхідність вагомих знань щодо психолого-педагогічних особливостей учнів молодшого шкільного віку, індивідуальних особливостей кожної дитини, що забезпечить налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між вчителем та учнями, дасть можливість створити психолого-педагогічний комфорт на

заняттях, розуміння поведінки дітей, сприймання та задоволення їх запитів та інтересів.

Інтерес до народного мистецтва у молодших школярів формується в результаті впливу об'єктивних та суб'єктивних факторів. Вони взаємообумовлені та знаходяться у нерозривній єдності. Об'єктивним фактором формування естетичного інтересу до національного мистецтва учнів молодших класів є соціально-культурне середовище. Засоби музичної комунікації постійно доносять до школяра головним чином популярну музику розважального характеру і породжують зниження інтересу до народної музики, дитячого фольклору, більш складних музичних творів. Значно більшим виховним потенціалом відзначаються організовані форми виховання засобами фольклору в рамках навчально-виховного процесу. Це, насамперед, уроки музичного мистецтва в школі, котрі дають можливість закласти певні основи естетичного інтересу до високохудожніх зразків національної культури, невід'ємною складовою якої є фольклор – духовно спадщина українського народу.

Суб'єктивним фактором естетичного інтересу учнів до національного мистецтва є внутрішня позиція школяра. Він вибирає із зовнішнього світу фольклорних творів ті, які відповідають його внутрішній позиції, і таким чином присвоює цінність цим творам.

ВИСНОВКИ

Підсумки матеріалів дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

1. Аналіз наукової, психолого-педагогічної та музикознавчої літератури, узагальнення педагогічного досвіду показали, що важливу роль у вихованні національної самосвідомості та патріотизму підрастаючого покоління, формуванні у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу, інтересу до національної культури належить фольклору як невід'ємній складовій національного мистецтва України. Фольклор є художнім відображенням дійсності у словесно-музично-хореографічних і драматичних формах колективної народної творчості, нерозривно пов'язаної з життям та побутом; це складний культурно-історичний феномен, у якому поєднано різні види мистецтва і творчості – поезію, музику, хореографію, живопис, ремесла, міфологію. Одним із жанрів українського фольклору є дитячий фольклор, етично-моральна основа якого сприяє виробленню у дітей розуміння людських характеристик, суспільних відносин, закріплює у свідомості визначення «добра» і «зла».

2. Використання дитячого фольклору у тісній взаємодії із сучасними формами та методами музично-естетичного виховання має вагомим соціально-педагогічне значення. Його введення у навчально-виховний процес формує певний світогляд, регулює духовні якості дітей, забезпечує активне втілення найбільш цінного з надбань минулих поколінь у життя молодших школярів. Глибоке вивчення фольклору доводить, що саме цей пласт національної культури має великий духовний потенціал, що позитивно впливає на розвиток музично-творчих здібностей школярів, формування стійких інтересів до рідної культури, естетичного ставлення до дійсності, виховання художньо-естетичних смаків, ціннісних орієнтацій, передбачає реалізацію цілей і завдань музично-естетичного виховання на основі української національної культури, що полягає у врахуванні провідної ролі фольклору, у зверненні до народної творчості.

3. Вдосконалення системи музичної освіти школярів у незалежній Україні торкнулося, насамперед, питань використання української народної і професійної музичної спадщини, пошуку ефективних шляхів художньо-естетичного виховання на засадах української національної культури. Суперечливість сучасного музично-виховного процесу, неоднозначність підходів до використання народної музичної спадщини у вихованні дітей спонукали до пошуку ефективних шляхів музичної освіти школярів на основі української національної культури. Одним із результатів такого пошуку стали програми з музики для 1-8х класів загальноосвітньої школи, підготовлені авторською групою у складі О. Ростовського, З. Бревцького, О. Марченко, Л. Хлебникової[105]. Вони ґрунтуються на концепції музичного виховання школярів, в основі якої українська національна культура, та педагогічній концепції Д. Б. Кабалевського.

Концептуальні ідеї реалізовувалися через тематичну структуру програми, адекватну сутності музичного мистецтва. Учні початкової школи отримували уявлення про інтонацію, основні музичні засоби і «три кити» музики – пісню, танець, марш, особливості розвитку і будови музики, специфіку основних музичних форм, зв'язок народної і професійної творчості. Вітчизняні автори-розробники програм (О. Ростовський, Л. Хлебникова, Б. Фільц) підкреслювали факт побудови програми «на базі педагогічної концепції Д.Б. Кабалевського», але водночас проголошували і паралельну «концепцію музичного виховання школярів на основі української національної культури». Позитивною тенденцією для всіх етапів розвитку чинної програми з музики було постійне оновлення репертуару для співу, насамперед за рахунок фольклору, а також зняття ідеологічних нашарувань і розширення української музики для сприймання, що посилювало національну спрямованість музичного виховання школярів у змінених соціокультурних умовах.

Програми увібрали традиції народної і досягнення сучасної педагогіки, базуються на основі української національної культури та вихідних положеннях: любов до народної музики, пісні – найприродніше і

найглибинніше духовне начало людського життя; фольклор сприяє проникненню учнів до глибин народної творчості, наближенню упродовж віків уявлень про сутність людини, її духовність, красу й гармонію довкілля, його слід вивчати не як сукупність видів і жанрів, а як саме життя народу від найдавніших часів до сьогодення, як цілісний духовний, матеріальний та практичний світ людини; народна музика повинна увійти до загальної музичної свідомості як безпосереднє живе, хвилююче і цілісне явище а не як романтична спадщина, перед якою повинні вклонятися; музика є складовою частиною народної творчості, тому повноцінне сприймання пісенних жанрів неможливе без їх зв'язку з іншими видами фольклору.

Окрім проаналізованої чинної програми в Україні було опубліковано декілька програм з музичного мистецтва, які виникли в різних регіонах, були рекомендовані МОН України, але з різних причин не набули масового поширення: О. Гумінська (Рівне), З. Жофчак (Ужгород), О. Лобова (Суми), Л. Назар та ін. (Львів)

4. Для діагностики сформованості естетичного інтересу у молодших школярів до національного мистецтва засобами дитячого фольклору було визначено наступні критерії: когнітивний, емоційно-мотиваційний, діяльнісно-практичний.

Показником когнітивного критерію є рівень обізнаності школярів з українським дитячим фольклором; уявлення щодо естетичних цінностей і прояву емоцій та почуттів. Емоційно-мотиваційний критерій характеризується ставленням до дитячого фольклору, особистою зацікавленістю у його вивченні; здатністю адекватно оцінювати та реагувати на естетичні ситуації в процесі спілкування і взаємин з однолітками, товаришами, дорослими. Показником діяльнісно-практичного критерію є дії та вчинки, творча активність, що демонструють виявлення естетичних почуттів до національного мистецтва.

За наведеними критеріями та показниками нами визначено чотири рівні естетичного інтересу та вихованості молодших школярів:

індиферентно-репродуктивний рівень(початковий), якому відповідала велика група учнів (48,75 % від 60 опитаних); для них характерні відсутність творчої активності, емоційна індиферентність при сприйманні та виконанні пісень календарно-обрядового циклу, невідповідність умінь і навичок щодо наявних знань; інтуїтивно-емоційний (на репродуктивній основі), на якому знаходиться група школярів, що становить 35,75 % від 60 опитаних; їм властивий відносно широкий діапазон естетичних переваг, інтересів та зацікавлень, виражене прагнення до пізнання дитячого фольклору, в якому вбачається можливість удосконалення виконавсько-творчих умінь та навичок; емоційно-усвідомлений (достатній), особливостями якого є прагнення до оволодіння новими знаннями про народні пісні, розуміння елементів музичної виразності у піснях календарно-обрядового циклу, самостійний підхід до естетичного оцінювання запропонованого матеріалу (15,5 % від 60 опитаних); високий – активно-творчий рівень естетичного інтересу та вихованості характеризується активністю естетичної діяльності учнів, їх творчою емоційністю під час виконання та оцінювання музичних і віршованих (літературних) зразків, самостійністю та глибиною аналізу творів фольклору.

5. Експериментальна перевірка ефективності використання дитячого фольклору в процесі формування естетичного інтересу до національного мистецтва учнів молодших класів, підтвердила думку про те, що органічне включення у навчально-виховний процес та зміст художньо-естетичного виховання зразків дитячого фольклору, творів календарно-обрядового жанру забезпечить зацікавленість та ефективність формування естетичного інтересу молодших школярів до національного мистецтва, активізує почуття патріотизму, сприятиме поглибленому засвоєнню молодшими учнями характерних особливостей народної музики у безпосередньому залученні їх до дитячого фольклору. Наслідки констатувального та формувального експерименту, проведеного з метою вивчення стану проблеми формування естетичного інтересу до національного мистецтва учнів молодших класів засобами фольклору, засвідчили ефективність наукового обґрунтування

процедури впровадження дитячого фольклору у навчально-виховний процес початкової школи.

Результати дослідження можуть знайти практичне застосування на уроках музичного мистецтва, у позакласній та позашкільній музично-виховній роботі, а також на уроках народознавства, художнього краєзнавства, читання. Це впливатиме на свідомість, почуття та поведінку, ціннісного ставлення дітей до рідного народу, його звичаїв і традицій, культурних надбань, природи, праці, до самих себе.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Додаткового вивчення вимагають питання формування естетичного інтересу до національного мистецтва засобами дитячого фольклору не тільки учнів молодшого шкільного віку, але і учнів середніх та старших класів загальноосвітньої школи. Потребує також розробки питання підготовки вчителів до роботи по впровадженню народної творчості в художньо-виховний процес загальноосвітньої школи. Проведене дослідження на тему «Формування естетичного інтересу в учнів до національного мистецтва засобами фольклору» переконує, що музично-естетичне виховання формує любов до прекрасного в мистецтві, побуті, збагачує духовно особистість дитини, активно розвиває естетичний смак, спонукає до творчості. Саме дитячий фольклор українського народу, який складався і збагачувався протягом століть, є золотим фондом української культури.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>